

Leket Sichot Mussar

Rabbi Yitzchak Isaak Sher

Self-love – the positive and the negative¹

We learn in Tractate Yevamot (62b): “The rabbis taught [in a *beraita*]: One who loves their neighbors, and one who draws close their relatives, and one who [helps to] marry [off] the daughter of one’s sister, and one who lends a *selah* to a poor person in the hour of that person’s need, scripture says, ‘Then you shall call, and the Lord will answer; you shall cry and the Lord will say: “Here I am”’ (Isaiah 58:9). Rashi comments: “Then you shall call...’ – Above [in the proceeding verse] it says, “When you see a person unclothed and you cover them up...”, this refers to the poor person in a time of need, [and when the verse says], ‘Do not ignore your own flesh;’ this refers to loving one’s neighbors, who are like one’s relatives [i.e., one’s “flesh”] and [also refers] to one who draws close their relatives and to one who helps marry [off] his sister’s daughter.”

If the Sages teach us in explanation of the verse, that a person’s neighbours are considered in the category of one’s relatives, about whom it is said, “Do not ignore your own flesh” (Isaiah 58:7), to the extent that it [i.e., the verse] obligates us to “love our neighbours,” and if we additionally learn from this verse that a person needs to draw close one’s relatives and love them, [and further, the Sages teaching drawing from the verse concludes] with the exaggerated praise placed upon one who [helps to] marry [off] one’s sister’s daughter because of the wonderous affection one has for her, if so, we must learn and come to appreciate from this, that one’s own self is surely not excluded from inclusion in [the verse’s reference to] “your flesh” about which it is said “Do not ignore your own flesh;” and [even] a person’s soul, which would not [literally] be included in “your flesh,” but is it not the essence of the spirit and the flesh together? [Thus,] Heaven forbid that a person hide from their [responsibility towards their] self and from loving their self. And surely upon this love [of self] must we apply the [aforementioned] promise from the mouth of the Holy Blessed One through His prophet, ‘Then you shall call, and the Lord will answer; you shall cry and God will say: “Here I am.”’

And from here we must rouse ourselves to know the true outlook, according to [an accurate] understanding of a Torah perspective according to Torah thought on the matter of self-love, because there is a great mistake found among the masses who think that this concept of [self-love] is a deplorable trait. This error is rooted in the hearts of the nation [i.e., the masses of the nation], because they are drawn after a non-Jewish understanding [of self-love]. [In this foreign view], the “self” refers only to one’s most coarse physical desire. This [form of loving one’s self] is indeed an extremely evil trait

¹ Translated by Alan Morinis and Avi Fertig.

Merging Into One: Loving Self, Others and The Divine

that [has the potential to] remove a person from the world.² But Israel, a nation of holy ones, who sanctify themselves and their souls, their spirits and their souls with the holiness of the Torah and the commandments and who sanctify the name of the Blessed One in the world, is it not certain that they are to love themselves in true and constant love with no evasion whatsoever. And from the force of this love one [must] always be bestowing kindness to the soul and distancing from it the baser desires that are destructive to [everything from] the soul to the flesh. [Indeed,] one must protect the body – the ‘clothing’ of the soul, as it is said, “And you shall guard yourselves very well” (Deuteronomy 4:15), as in how we find regarding Hillel the Elder who said on himself, “A person of kindness is kind to himself” (Proverbs 11:17) when going to feast to one’s heart’s desire and [when going] to wash one’s body, as is brought in the Midrash (Leviticus Rabbah, chapter 34).

When a person becomes aware of and engages in developing this force of true self-love, they will surely ascend to loving their fellows and relatives, and fulfil the divine directive of “and you shall love your neighbor **as yourself**” (Leviticus 19:18). This means to say, that just as a person loves themselves with a positive love, emanating from an awareness of the greatness of the soul, and by understanding the depths of the responsibility one has towards their soul and to their body that serves as a tool and a helper [for the soul], so in this very measure must one love one’s fellow and be attentive to support (lit., fix) their body and their soul, without any evasion whatsoever. And we can learn from here a very great thing: that it is not the intention of the verse in saying, “and you shall love your neighbor as yourself” to command a person to behave toward one’s fellow with behavior that the Torah forbids one to behave in relation to oneself; that is, we would be directed to love our fellow as you would have loved yourself had it not been forbidden to you. This is not the [correct] interpretation of the verse; rather, the contrary: loving the self is obligatory, because the “self” of a Jew [in Jewish thought] is not [referring to] the force of [base] desire, God forbid, but rather it is the force of the supernal soul and the body that guards it. Indeed, the Torah is commanding in this that just as you are obligated to love yourself with this true love, thus are you obligated to love your fellow. “Like yourself” – in its literal reading [and meaning]. And regarding the obligation of positive self-love, we can learn from what Rabbi Akiva taught (Bava Metzia 62a): “And your brother shall live with you” (Leviticus 25:36) – your life takes precedence over the life of the other.” From here we discern that even self-love is an obligation from the Torah, and the Torah did not command loving one’s fellow more than it obligated a person to love oneself; rather, the opposite – your life takes precedence.

² A reference to *Pirkei Avot* (4:28), “Rabbi Elazar HaKappar said, ‘Envy, lust and [pursuit of] honor remove a person from the world.’”

אהבת עצמו - לחיוב ולשלילה

שנינו במס' יבמות (ס"ב, ב'): "תנו רבנן האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו והמלוה סלע לעני בשעת דחקו, עליו הכתוב אומר, אז תקרא וד' יענה תשוע ויאמר הנני" (ישעיה נ"ח, ט'). פרש"י: "אז תקרא - לעיל מיניה כתיב 'כי תראה ערום וכיסיתו' (פס' ז'), היינו דוחק העני, 'ומבשרך לא תתעלם', היינו אוהב את שכיניו שהן כקרוביו ומקרב את קרוביו ונושא בת אחותו".

והנה, אם לימדנו חז"ל בביאור הפסוק ואמרו דשכיניו של אדם הם בכלל קרוביו ועליהם נאמר "ומבשרך לא תתעלם" עד כדי כך שבא החיוב בזה להיות "אוהב את שכיניו", ואם למדים אנו עוד ממקרא זה שצריך האדם לקרב את קרוביו ולאהוב אותם, עד שהפליגו בשבח הנושא בת אחותו, מחמת החיוב הנפלא שיהא לו אליה, אם כן יש לנו ללמוד ולהבין מזה, שהאדם בעצמו ודאי לא יצא מכלל "בשרו" אשר נאמר עליו "ומבשרך לא תתעלם", ונשמתו של אדם, אם אמנם אינה בכלל "בשרך", אבל הלא היא עצמותו של הרוח והבשר יחד, וחלילה לו לאדם להתעלם מעצמו ומאהבת עצמו, וגם על דבר האהבה הזאת הובטחנו מפי הקב"ה ע"י נביאו "אז תקרא וד' יענה תשוע ויאמר הנני".

ומכאן, יש לנו להתעורר לדעת את ההשקפה האמיתית על פי דעת תורה בענין אהבת עצמו. כי טעות גדולה מצויה בקרב ההמון לחשוב ענין זה למידה מגונה. ונשרשה טעות זו בלבבות העם, מהיותם נגררים אחר ההבנה הגויית, אשר אצלם אין ה"עצמו" אלא התאוה הגופנית הגסה ביותר, וזוהי אכן מידה רעה ביותר המוציאה את האדם מן העולם. אבל ישראל עם קדושים המקדשים את עצמם ונפשותם, את רוחם ונשמתם

(* א' האזינו תש"ח, כינוס חברים בישיבה

סא

אהבה

בקדושת התורה והמצוות ומקדשים שמו יתברך בעולם, הלא ודאי יש להם לאהוב את עצמם באהבה אמיתית ותמידית בלא שום העלמה כלל, ומכח האהבה הזאת, להיות תמיד גומל חסד עם הנשמה ולהרחיק ממנה את הכח התאווני המכלה מנפש ועד בשר, ולשמור על הגוף - מלבוש הנשמה, כנאמר "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (דברים ד', ט"ו), וכדרך שמצינו בהלל הזקן שקרא על עצמו "גומל נפשו איש חסד" (משלי י"א, י"ז), כאשר הלך לסעוד את לבו ולרחוץ את גופו, כדאיתא במדרש (ויקרא רבה, פ' ל"ד).

וכאשר יעמוד האדם ויתעסק בפיתוח כח האהבה העצמית האמיתית הזו, הרי ודאי יתעלה לאהבת ריעיו וקרוביו, ויקיים את הצו הא-לוקי של "ואהבת לרעך כמוך", (ויקרא י"ט, י"ח) והיינו, שכשם שהוא אוהב את עצמו באהבה חיובית מתוך הכירו גודל נשמתו וגדלותה ובהבינו את עומק חיוביו אל הנשמה ואל גופו המשמש לה ככלי מכשיר וכאמצעי עזר, כך במידה זו ממש עליו לאהוב את רעהו ולשקוד על תקנת גופו ונפשו, מבלי להתעלם כלל. ונמצאנו למדים בזה דבר גדול עד מאד, שאין כוונת הפסוק באומרו "ואהבת לרעך כמוך", לצוות על האדם לנהוג כלפי רעהו בהנהגה שאסרה עליו התורה לנהוג ביחס לעצמו, דהיינו שתאהב את רעך כפי שהיית חפץ לנהוג בעצמך אלולא שהדבר נאסר עליך. אין זה פירושו של מקרא, אלא אדרבה, אהבת עצמו אף היא חיובית היא, שהרי ה"עצמו" של בן ישראל אינו כח התאוה חלילה, אלא כח הנשמה העליונה והגוף השומר עליה, וציוותה התורה בזה שכדרך שאתה חייב לאהוב את עצמך באהבה אמיתית זו, כך חייב אתה לאהוב את רעך. "כמוך" - כפשוטו ממש. ועל דבר האהבה החיובית שבאהבת עצמו, יש לנו ללמוד ממה שדרש ר' עקיבא (ב"מ ס"ב, א'): "וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, ל"ו) - "חייך קודמים לחיי חברך", ומכאן, שאף אהבת עצמו, מחוייבת היא מן התורה, ולא ציוותה התורה על אהבת רעים יותר משחייבה את האדם על אהבת עצמו, אלא להיפך - חיי עצמו קודמים.

Merging Into One: Loving Self, Others and The Divine

Study questions:

1. The Torah is understood to refer to people to whom you are closely related as “your flesh.” Rabbi Sher argues that this category (of “your flesh”) must obviously include yourself as well. Do you see this as a self-evident truth, or something that has to be parsed out from the Torah as Rabbi Sher does?
2. He argues that “self-love” is held to be a negative trait by the masses because it is equated to physical self-indulgence. Do you see that to be true in the general culture in which we live? Can you give examples?
3. How is it “kindness to the soul” to “distance [it] from it the baser desires that are destructive to [everything from] the soul to the flesh?” How are base desires destructive to the soul?
4. What form does healthy self-love take?
5. Does his argument give you new insight into the famous verse, “And you shall love your neighbor as yourself?” How so?